

Nyíltan a problémákról!

Miért voltunk valójában Brüsszelben?

Sonja Licht, a belgrádi Politikai Kiválóságok Alapítvány elnöke (BFPE) a Dnevnik napilapban – A magyar kérdés internacionalizálásának sikertelen kísérlete címmel (2009. IV. 4., 2. o.) elmondta meglátásait és álláspontjait az Európai Parlamentben, a Brüsszelben 2009. április 1-jén tartott közmeghallgatással kapcsolatban, amelynek címe „Elfelejte-e Vajdaságot az Európai Parlament?” volt.

Természetesen, mindenkinek jogában áll elmondani a véleményét, de az már nem, hogy tévesen és pontatlanul tájékoztassa a nyilvánosságot. Emellett a Dnevnik újságírójának hivatásbeli mulasztása, hogy – talán annak a benyomásnak az alapján, hogy a Blic napilap Licht asszonyt nemrégben Szerbia legbefolyásosabb asszonyának nyilvánította, azok miatt a nagyszámú tisztségek miatt (11), amelyeket ellát, és hogy időközben Szerbia amerikai nagyköveteinek is javasolták – nem kereste fel a gyűlés többi résztvevőjét. A Dnevnik olvasói ezért egyoldalú és elferdített, pontatlan képet kaptak arról, mi is történt valójában Brüsszelben.

Eltévesztette a témát

Az Európai Parlamenti (EP) közmeghallgatás valamilyen fontos témáról szokásos gyakorlat. Ezt a „hearing”-et Sonja Licht megpróbálta „a szerbiai és vajdasági magyar kérdés sikertelen internacionalizálásaként bemutatni”. Természetesen, a vajdasági magyarok helyzetének semmilyen „internationalizálásáról” nem volt szó, hanem arról, hogy a szervezők és az Európai Unió legfontosabb intézményei megismerkedjenek a vajdasági nemzeti kisebbségek, így a magyarok helyzetével is az EP ad hoc küldöttségének látogatása (2005. 1. 28.–31.) után, amelyet a délkelet-európai kérdésekkel megbízott Doris Pack vezetett. Egyébként a vajdasági magyarok jogainak megvalósítása „immár nem magyar–szerb probléma, hanem európai”, ezt pedig Sonja Lichtnek, mint a Külpolitikai Tanács elnökének és Szerbia Európai Integrációs Tanácsa tagjának tudnia kellene.

Az Európai Parlament, a 2005. szeptember 29-ei Vajdaságra vonatkozó állásfoglalásában „mély aggodalmát fejezte ki az emberi jogok ismétlődő megsértései, valamint a jog és a rend Vajdaságban tapasztalható hiánya miatt” és azonnali – a hasonló jellegű cselekmények orvoslása, illetve jövőbeni megelőzése érdekében – hatékony fellépésre szólította fel (az akkor még) Szerbia és Montenegró államközösség hatóságait.

A 2003-ban és 2004-ben történt események háttérének felderítésére a 2005. november 2-án létrehozott szerb kormánybizottság – ismereteim szerint – a mai napig nem ült össze, vagy ha összeült is, jelentését mindeddig nem terjesztette a nyilvánosság elé. (A nemzetközi kötelezettségeket tiszteletben kell tartani!)

A brüsszeli találkozó szervezői Becsey Zsolt (EPP-ED, Fidesz), aki egyúttal az EP említett bizottságának is tagja, és Tökés László (EFA/Greens) voltak. Sonja Licht viszont elfelejtette megemlíteni, hogy az említett meghallgatáson részt vett még Sonja Biserko, a szerbiai Emberi Jogok Helsinki Bizottságának elnöke, Petar Teofilović tartományi ombudsman, Roxana Ninčić, Szerbia brüsszeli nagykövete, Süge Zsolt, a szenttamási Emberi Jogi Központ képviselője, valamint e sorok írója, az Árgus – Vajdasági Magyar Kisebbségjogi Civil Egyesület elnökének minőségében.

Korhecz Tamást, a Tartományi Végrehajtó Tanács tagját és tartományi kisebbségügyi titkárt is meghívták, de ő elutasította a meghívást, mert állítólag Nišben vizsgáztatott.

Akárhogy is forgatjuk, a panel-vita résztvevőinek többségét a szerbiai hatalom képviselői adták, ha pedig részletesebben megnézzük, a magyarokat csak ketten képviseltük.

Teljesen pontatlan és inkorrekt a szervezők felé Sonja Lichtnek az az állítása, hogy a szervezők csak „a találkozó kezdetén”, „a felvezetőben” jelentették be a témát („a környező magyar kisebbség helyzete”). Az igazság az, hogy a résztvevők sokkal korábban, a meghívással együtt értesültek a vita témájáról, vagyis, hogy arról lesz szó „miként alakult a nemzeti és etnikai kisebbségek vajdasági helyzete az utóbbi négy évben emberjogi, gazdasági, jogi, politikai és kulturális-oktatási tekintetben”.

Sonja Licht a találkozóra előre (meg)írt felszólalással érkezett, arról, hogy „a múlt század kilencvenes éveiben

sok igazságtalanságot követtek el a kisebbségek ellen”, megemlítette Vajdaság autonómiáját, a tartomány alapszabályát, az illetékességi körökről szóló törvényt és a romák helyzetét, stb. Mindennek nem sok érintkező pontja volt a témával, tartalmazott viszont számos politikai frázist az „interkulturális kapcsolatokról”. Ezen nem is kell csodálkozni, mert, habár Szabadkán született, régen elveszítette kapcsolatait Vajdasággal és az általa irányított (politikai elitet képző) BFPE programirányzatában sem található a nemzeti és etnikai kisebbségek helyzetének tanulmányozása és fejlesztése.

Eltérő vélemények és adatok

Sonja Licht felrója nekünk, hogy – láss csodát – „teljesen más véleményünk volt” és, hogy „teljesen ignoráltuk azt, amit a tartományi ombudsman elmondott”. (Teofilović egyébként utánunk szólalt fel. És miért is lenne kötelező számunkra, hogy mindenben egyetértünk vele, vagy bárki mással.)

Természetesen, hogy álláspontjaink eltértek az ülés egyes résztvevőinek álláspontjaitól, mert mi az egész problematikát teljesen más szempontból szemléljük és érezzük át, de adatokat, tényeket és bizonyítékokat soroltunk fel, amelyeket senki sem vont kétségbe. Egyébként is, csak nyílt és alátámasztott vitával juthatunk el az igazi helyzetképhez, hogy volt-e, vagy nem fejlődés a vajdasági nemzeti kisebbségek jogainak fejlesztése terén az utóbbi négy évben.

Ninčić és Teofilović, mint a hatóságok képviselői, természetesen megkísérelték a helyzetet a lehető legjobb fényben bemutatni, hangoztatva, hogy a helyzet „enyhén javul”. Teofilović viszont nem tagadta, hogy „még mindig sok a tennivaló a kisebbségi jogvédelemben”. (Sonja Licht vonatkozásában tisztázatlan maradt viszont, hogy valójában kit is képviselt: Soros Györgyöt, az Európa Tanácsot, vagy valamilyen harmadik munkaadót?) Roxana Ninčićnek nem voltak valós adatai a vajdasági kisebbségek helyzetéről. Az elemi- és s középiskolák olyan nagy számát említette, amelyekben a magyarok anyanyelvű képzésben részesülnek, ahány iskola összesen nincsen egész Szerbiában. Hangoztatta, hogy „a Vajdaságban évről évre csökken a nemzetiségi alapon történő incidensek száma, tavaly hatot vettek nyilvántartásba, az idén pedig mindössze kettőt”.

Ez arra utal, hogy a nagykövetség nem követi figyelemmel az országban az eseményeket (habár a nem kis fizetést illene igazolni). A szerbiai belügyminiszter 2009. február 27-én tett vajdasági látogatásakor ugyanis közzétették az adatot, hogy „2007-ben 197, 2008-ban pedig 171 etnikai incidenst jegyeztek fel”. Nincs is feljegyezve mindegyik kilengés, mivel az emberek félnek ezeket bejelenteni.

Egyébként, csak március végén és április elején a következő incidensek történtek:

Zomborban 2009. március 17-én 7-8 szerb fiatal megtámadta Balog Eliot 16 éves bezdáni fiút, akinek súlyos sérüléseket okoztak. Temerinben, március 27-én 23 óra körül a magyar fiatalok csoportját (5-6 fiú) mintegy 15 szerb nemzetiségű fiatal támadta meg. A legsúlyosabb sérüléseket K. Cs. középiskolás fiú szenvedte el, akinek vágások keletkeztek a fején, a homloksérülését pedig ölteni is kellett. Március 29-ére virradóra ismeretlen tettesek megrongálták a temerini tájház előtt álló, eredetileg még a 19. században állított római katolikus keresztet. Szabadkán a Korzón, április 4-én éjjel három fiút és egy lányt támadtak meg, állítólag azért, mert magyarul beszélgettek, stb. Természetesen a szerb nyelvű sajtó erről általában nem ír.

Sonja Licht „a Belügyminisztérium adatai alapján” elmondta, hogy „az utóbbi négy évben jegyzett esetek több mint 50 százalékát felderítették, és átadták az ügyészségnek és a bíróságnak”. Elfelejtette viszont megkérdezni a forrásától, hogyan fejeződtek be ezek az esetek? Befejeződtek-e és az elkövetőket megbüntették-e? Ezért nem véletlen, hogy Pásztor Bálint, a Magyar Koalíció képviselője 2009. április 7-én a szerb parlamentben felvetette a kérdést „hány vádiratot terjesztettek be az év kezdetétől nemzeti, faji és vallási gyűlölet, valamint türelmetlenség szítása miatt?” (a szerb BT 317. szakasza). Érdeklődéssel várjuk az igazságügyminiszter-asszony választát.

Minimizálási és degradálási kísérlet

Az ülés jelentőségének alábecsülése és a magyar civil szervezetek képviselőinek degradálása kísérlete közben, egy sor pontatlanság és gaff mellett, Sonja Licht a Dnevniknek nyilatkozva kiemelte, „a legjobb bizonyítéka annak, hogy a vajdasági magyar kisebbség kérdése internacionalizálásának a kísérlete gyengén sikerült, hogy az Európai Parlament és az Európai Bizottság, számos magas rangú tisztségviselője nem jelent meg”. Ennek bizonyítékeként Licht azt is felhozta, hogy „a vitában a vajdasági magyarok egyetlen képviselője sem vett részt, vagyis nem volt ott Pásztor, Ágoston, vagy Páll, akik legjobban tudják, hogy mi történik Vajdaságban, és hogy a magyaroknak milyen problémái vannak”.

Az igazság az, hogy a közmeghallgatás az EP ilyen eseményre szolgáló, hallgatókkal teli termében történt, ami a várakozáson felüli érdeklődésről tanúskodik. Az első sorban ült, például, Jelko Kacin, aki úgyszintén tagja Pack tényfeltáró bizottságnak, valamint az EP más, Szerbiával, illetve Délkelet-Európával megbízott hivatalos személyiségei. A „hearing”-ről filmfelvétel készült, és ezt könnyen ellenőrizni lehet. Ezért nem jó, ha a

nyilvánossággal ilyen ordináris pontalanságot közölnek. (Úgy tűnik ezt nem tartalmazzák Sonja Licht jegyzetei, amelyeket fáradhatatlanul vezetett.)

A vajdasági magyar pártvezetők részvétele ezen az összejövetelen nem is volt tervezve, hanem csak a hatalmi szervek és a civil szervezetek jelenléte. Egyébként, és ezt Sonja Lichtnek is tudnia kellene, nem csak a nevezettek az egyedüli meghatalmazottak, és nem is fogadható el, hogy csak ők és egyedül csak ők mondhatják el álláspontjaikat és meglátásaikat a vajdasági magyarság helyzetéről. Az ilyen álláspont már régen túlhaladott és ellenkezik a demokratikus elvekkel.

Sonja Licht felrója továbbá nekünk, hogy „nagy hangsúlyt fektettünk arra a tényre, hogy nincsen kikutatva az, amit ők (vagyis mi – B. A. megj.) vajdasági genocídiumnak neveztek a II. világháború után”, és hogy követeltük „nem csak az összes incidens kivizsgálását, hanem indítsanak akciót, hogy a magyar kisebbség képviselve legyen az állami szervekben” (sic!!).

Ez úgyszintén arról tanúskodik, hogy Sonja Licht nem követi az eseményeket. Ugyanis, éppen a pártelnökök, akiknek távolmaradását hiányolja, a szerb–magyar történelmi megbékélés érdekében, 2009. február 12-én közös levéllel fordultak Szerbiai legmagasabb rangú tisztségviselőihez, az 1944/45-ös események tisztázása ügyében, amikor nagyszámú ártatlan magyart végeztek ki. Ezeket az eseményeket a mai napig a titok fátyla fedi és tabu-témát képeznek. A levélre azonban – ismereteim szerint – mindeddig nem érkezett válasz.

Ami a magyar és a többi nemzeti kisebbségnek egyrangú képviseletét illeti a közigazgatásban, az igazságügyi szervekben, az ügyészségen, a rendőrségen és a közvállalatokban, úgy tűnik Licht nem ismeri az ezzel kapcsolatos nemzetközi normákat sem. A nemzeti kisebbségekre vonatkozó összes újabb keletű nemzetközi dokumentum ugyanis utal a nemzeti kisebbségeknek a döntéshozatali folyamatokban és az élet minden területén való biztosítására, a lakosságban való részvételükkel arányosan, valamint a hatalmi szervek köteletségére, hogy ezt biztosítsák. Az összes adat azonban arra utal, hogy a magyarok ezekben a szervekben mélyen a lakosságban való részvételük alatt vannak képviselve. Nem mondtunk tehát semmit, amit Szerbia, a nemzetközi dokumentumok elfogadásával, már ne vállalt volna.

Struccpolitika

Az összejövetelen hangsúlyoztuk, hogy a vajdasági magyarok is, mint Szerbia legtöbb polgára, azt kívánják, hogy Szerbia is mielőbb csatlakozhasson az Európai Unióhoz. Ennek a csatlakozásnak meghatározott feltételei vannak, az emberi és a kisebbségi jogok terén is.

A szervezők hangsúlyozták, hogy „konkrét intézkedéseket vár a Nyugat a Vajdaságban élő kisebbségek helyzetének javítására”. Rámutattak, hogy bár a mandátumát hamarosan befejező jelenlegi Európai Parlament nem vitatta meg a tényfeltáró bizottság jelentését, örökösen hagyják a témát a júniusi választások után felálló következő képviselő-testületnek. A következő bővítési biztosnak is foglalkoznia kell ezzel a kérdéssel – hangozott el az összejövetelen.

Az európai parlamenti meghallgatáson rámutattak, hogy „Szándéknyilatkozatok nem helyettesíthetik a tetteket a Vajdaságban sem”. Becsey Zsolt a német kormánypárt CDU közelmúltbeli határozatát idézte, miszerint az Unióban nem kívánatos olyan csatlakozó állam, amelynek gyakorlata eltér az európai politikai kultúra alapvonásaitól: hiányos benne a demokrácia, a jogegyenlőség, az emberi és kisebbségi szabadságjogok érvényesítése. Az egyes területek, így ennek a területnek az értékelését is, az EU „az eredmények, nem pedig a szándéknyilatkozatok alapján” végzi.

– Az európai építkezésbe nem fér bele olyan vízió, ahol egy másik népet még mindig kollektív bűnözőnek lehet minősíteni, ahol ... ha az EU egyik hivatalos nyelvén beszélnek az emberek, bármikor kalkulálhatnak azzal, hogy megverik – fogalmazott Becsey az ülésen.

Leszögezte: a multikulturális jellegnek nem elég a fontosságát hangoztatni, annak megőrzéséhez eredményekre van szükség, és az Európai Unió is ezt tekinti lényegesnek a csatlakozási tárgyalásokon. Szerbia uniós csatlakozásának aktusa, illetve az ország tényleges európai integrációja nem történik meg Vajdaság létező kisebbségi feszültségeinek, konfliktusainak tényszerű feltárása és tevőleges orvoslása nélkül – mutattak rá Brüsszelben.

Természetesen „a problémákat itthon kell megoldani“, de erre a hatalom ez ideig nem mutatott kellő készséget. A struccpolitika, vagy „a problémáknak a szőnyeg alá söprésé“, olyan módon, ahogyan azt Sonja Licht is teszi, nem vezet bennünket Európába. Szükséges, hogy a vajdasági nemzeti kisebbségek nyílt problémáiról mielőbb párbeszéd kezdődjön a hatalom és a civil szektor között, és hogy konkrét program készüljön ezeknek a problémáknak a hatékony megoldására. Szerbia minden polgára érdekében.

Bozóki Antal, mgr.